

April 2011: Grågås – Anser anser

Tekst og foto: Jens Boesen

Året rundt kan man se gæs ved Tissø. Om vinteren er det store flokke af forskellige nordlige arter som canadagæs, bramgæs, sædgæs, blisgæs og en del grågæs som holder vinter i Danmark. Om sommeren er der derimod kun grågæs som er den eneste gås der yngler fast i Danmark (bortset fra nogle spredte forvildede canadagæs og et stadigt voksende antal bramgæs der siden 1992 har ynglet på Saltholm).

Blandt gæssene er der to slægter: De grå gæs som i Danmark foruden grågåsen omfatter arterne blisgås, sædgås, kortnæbbet gås og den sjældne dværggås, er alle mere eller mindre gråbrune, mens

rajgæssene eller de sorte gæs der i Danmark omfatter arterne canadagås, bramgås, knortegås og den sjældne rødhalsede gås, har klare sorte, hvide og grå farver. Alle de danske gæsearter kan træffes enten på vandet eller på marker og enge omkring Tissø og Åmosen.

Faktisk har man i de senere år også kunnet se en hvid gås med tre sorte tværstriber i nakken imellem grågæssene ved Tissø. Det er en indisk gås som er undsluppet fra fangenskab.

Udseende og levevis

Grågåsen er den største af vores gæs idet den kan veje op til 3-4 kg. Et vigtigt træk til at kende de grå gæs fra hinanden er farven på næb og ben, og grågåsen har et kraftigt orange næb og kødfarvede ben. Desuden er grågåsen meget lys i forhold til de andre grå gæs, især er vingernes forkant påfaldende lys når man ser den i flugt.

Grågæssene ankommer til Danmark i slutningen af februar fra dere vinterkvarter i Holland og Spanien. Gæssene holder sammen i par hele livet, så de kan gå i gang med at søge efter en egnet redeplads og hævde et territorium straks efter ankomsten hvis parret da ikke bare

benytter samme redeplads år efter år. Reden opbygges i reglen på en lille høj af siv og rør i dækning af rørskoven.

Fra midten af marts, eller hvis det endnu er for koldt frem til begyndelsen af april, lægger hunnen 5-6 æg som hun ruger på en lille måned til æggene klækkes, som regel i slutningen af april.

Allerede efter en dags tid forlader ungerne reden, og forældrene fører dem straks hen på en eng hvor de kan græsse. Engene ved sydenden af Tissø og langs Nedre Halleby Å vrirler derfor med gåsepar med unger fra slutningen af april til ungerne er flyvefærdige i begyndelsen af juli.

I yngleperioden lever gæssene således af græs og urter som de finder på engene. Når ungerne er udflyjnte i sensommeren samles gæssene derimod i store flokke på afhøstede stubmarker for at leve af spildkornene.

Gåseflokke

Som de andre andefugle har grågæssene en periode hvor de fælder svingfjerene. I den periode kan de ikke flyve og er derfor meget udsatte og afhængige af at kunne søge dækning.

Ynglefuglene har deres fældning når ungerne er halvstore i juni. Mange gæs yngler imidlertid ikke selv om de lever sammen i par. Disse gæs der ikke yngler, samles i maj i små flokke der sammen trækker til særlige fældningspladser hvor der i fældningsperioden kan samles i tusindvis af gæs. En af disse danske fældningspladser er Saltbækvig ved Kalundborg.

I slutningen af juli forlader gæssene ynglepladserne og samles igen på egnede steder – fx Tissø – for at forberede efterårstrækket. Her står de sammen i store flokke om natten og det meste af dagen og spredes blot nogle få timer morgen og aften ud på markerne for at fouragere.

Fra slutningen af september til slutningen af november trækker de så sydpå igen – bortset fra det stigende antal der bliver i Danmark hele året.

Bestandsudvikling

Grågåsen indvandrede til Danmark i jernalderen. I midten af 1800-tallet var den almindelig udbredt over hele landet. På grund af voldsom jagt gik den imidlertid stærkt tilbage så der i begyndelsen af 1900-tallet kun var ca. 20 par tilbage i Danmark. I 1931 blev grågåsen derfor fredet i yngletiden, og derefter har bestanden været i fremgang. Omkring 1960 registreredes omkring 1000 par, og siden har tilvæksten taget yderligere fart, bl.a. på grund af udvidelse af fredningstiden og fredninger også på vinterpladserne, så der nu er hen imod 10.000 ynglepar i Danmark.

Sære gæs

Om vinteren kan man undertiden se en sær gås i en blandet flok af grågæs og canadagæs. Det er gerne en krydsning – en såkaldt hybrid – mellem en grågås og en canadagås. En sådan hybrid er normalt ikke yngledygtig.